

Se strinjate

Tudi ženske so ljudje

David Mamet

Poklical me je kolega in me prosil, naj napišem članek o ženskah. Žena me je vprašala, kaj je hotel. Rekel sem ji, da bi rad, naj napišem kaj o ženskah, a kaj, ko o ženskah ničesar ne vem. "Vem," je odvrnila. Tako sem se pisanja lotil kot izziv.

Prva stvar, ki sem jo ugotovil o ženskah, je bila, da so "tudi one ljudje". Do tega spoznanja sem prišel v najstniških letih, ko sem neprestano iskal način, kako bi se – povedano po domače – dal dol, pa nisem imel o tem niti pojma. Zrasel sem ob Jamesu Bondu in ob *Playboy* filozofiji Hughja Hefnerja. Bond je vse življenje navduševal s pištolo v roki, Hefner v domači halji; pika na i pa je bilo dejstvo, da Hefner dejansko obstaja.

"Kaj so ženske?" sem se spraševal, in nekega dne se je pojavil odgovor. "Tudi one so ljudje." "Če je tako," sem pomislil, "potem morajo tudi one imeti misli in čustva!" In zadnjih petindvajset let se trudim odkriti, *kakšne* misli in čustva imajo.

Težava je seveda v tem, da človek od žensk nekaj *hoče*: pozornost, seks, tolažbo, sočutje, odpuščanje, in da velikokrat hoče to tako obupno, da ne dojema več najbolje, kaj hočejo *one*. V pogajanjih pa ni nikoli pametno pozabiti, kaj hoče nasprotnik.

Se v vseh pogovorih z ženskami pogajamo? Ja. Če se odgovor zdi neprimeren, je to zgolj zato, ker ne poznam česa močnejšega, kot je "ja".

Zdi se mi, da ženske rade vedo, kdo je glavni. Če to niso same, bi rade, da si to ti. Težava je v tem, da bi v tem primeru "biti glavni" lahko definirali kot "voditi oba proti cilju, ki so ga



David Mamet, esejist, dramatik in scenarist; velja za enega najuglednejših sodobnih ameriških avtorjev.

izbrale same". Na tej točki bom ukvarjanje z ženskami primerjal z ukvarjanjem z otroki ali živalmi. S tem nočem reči, da so ženske kakor koli slabše od moških, temveč zgolj, da so otroci in živali pametnejši od moških.

Moški se lahko od žensk še veliko naučijo. Moški so največji kužki na svetu. Zapravljali bodo čas za povsem nekoristne stvari samo zato, ker to počnejo njihovi kolegi. Ženske ne. Povsem legitimno so usmerjene k ciljem, in ti so večinoma preprosti: ljubezen, varnost, denar, ugled. To so dobri, direktni in pomembni cilji, sploh v primerjavi z bolj moškimi, kot so slava, všečnost in zavest, da jih ljudje sprejemajo. Ženske ne dajo prebite pare na všečnost, kar pomeni, da ne znajo sklepati kompromisov. Tu in tam se bodo predale komu, ki ga ljubijo, se borile, dokler ne zmagajo, se izognile soočenju, v katerem ne morejo zmagati, nikakor pa ne bodo sklepale kompromisov.

Kompromis je moška pogruntavščina in izhaja iz všečnosti. Kompromis pomeni "kmalu se bomo spet srečali v zvezi s čim drugim; se vam ne zdi zato pametno, da bi *obe* strani odnesli kaj koristnega od teh pogajanj?" Ženski odgovor je "ne". Kar pomeni, da sklepanje kupcij z ženskami ni preveč zabavno.

George Lorimer, urednik revije *Saturday Evening Post*, je leta 1903 zapisal, da človek ne bi smel sklepati poslov z ženskami; če zgubljajo, bodo k temu prištele še svoj spol; če dobivajo, bodo svoj spol odmislile in z vami ravnale trše kot moški.

No, v *mojem* poslu – gledališču in filmu – to absolutno drži. Najbolj

hladno, kruto in arogantno se – in to dosledno – vedejo filmske in gledališke producentke. V svojem poklicnem življenju sem doživel, da so ženske naredile stvari, na katere najhujši moški še pomislil ne bi. Nočem trditi, da bi ga ustavila vest. Ustavil bi ga strah pred kritiziranjem, kar nas spet privede do nezmožnosti sklepanja kompromisov.

Ženska si reče: "V tej bitki sem se namenila zmagati, o *naslednji* pa bom razmišljala, ko bo čas za to."

Ženske doživljajo hude čase. Naša družba je razpadla in *nihče* ne ve, kaj bi moral početi. Moški se tega običajno reši tako, da se obrne na nadrejene, vendar mu ni treba razmišljati o porodu.

So otroci izbira, obveza, božja zapoved? To mora biti eno najtežjih življenjskih vprašanj, in polovici prebivalstva si ga ni treba zastaviti, kaj šele nanj odgovoriti.

Zdi se mi, da se ženske skoraj vsa leta, ko lahko imajo otroke, počutijo krive. Ko si ustvarjajo kariero, mislijo, najbrž upravičeno, da so prikrajšani ali njihovi otroci ali pa so same oropane za možnost, da bi otroke sploh imele. Ko otroke imajo ali jih vzgajajo, se jim zdi, da je peska v peščeni uri, ki kaže preostali čas za napredovanje v službi, vedno manj. Gre za zanko, v katero ne bi bil rad ujet, kajti kariera in dom sta zelo močno gonilo in želja. Popularne revije dopovedujejo moderni ženski, da ima lahko in eno in drugo v polni meri; toda nikoli še nisem srečal ženske, ki bi temu verjela.

Ženske temu *hočejo* verjeti, a moja žalostna ugotovitev je, da tega ne

zmorejo, in tako ima zaposlena ženska, ne glede na to, kaj izbere, vedno na razpolago ta ali oni segment popularnega mišljenja za lastne očitke.

Dilema si zasluži moško sočutje. Vendar si moški sočustvovanja ne moremo dopustiti, ko smo nekako krivi, da smo srečni, ker sami nimamo tega problema.

Moški *po navadi* od žensk pričakujemo več kot od samih sebe. Naše mnenje, ki sloni na vedno znova potrjujočih se dokazih, je, da so ženske boljše, močnejše, bolj resnicoljubne kot moški. Ne glede, ali temu rečete seksizem, pozitivni seksizem ali kako drugače, taka je moja izkušnja.

Guvernerka moje države ni hotela poslati nacionalne garde v Južno Ameriko – dejanje resničnega poguma in trdnega prepričanja. To sem od nje tudi pričakoval.

Mislím, da moške prisotnost žensk na položajih, ki so jih nekoč zasedali zgolj moški, na splošno opogumlja.

Zdi se mi manj verjetno, da se bo ženska, denimo guvernerka, pilotka ali zdravnica, pustila zмести, in za to sem hvaležen. Obstajajo *slabe* ženske? Ja. Omenil sem že primer producentk. Poznam nekaj zločink, saj sem nekaj časa delal v ženskem zaporu. Sojetnice so se precej drle, kar se mi zdi primeren odziv na situacijo; dozdeva se mi, da se ženske po navadi bolje zavedajo, kaj se dogaja, kot moški.

Z leti sem se navadil, da se popolnoma zanesem na ženino presojo ljudi, in počasi se bom začel zanašati na hčerkino sposobnost, da pravilno oceni situacijo. Zadnjič je imela trn v nogi; s pinceto v roki sem stopil do nje in se postavil prednjo, ona pa se je

spustila v usmiljenje zbujujoč jok. "Zakaj se jočeš?" sem ji rekel. "Še dotaknil se te nisem ..." "Na nogi mi stojiš," je rekla.

Ali lahko razširimo to pojmovanje žensk s trnom v nogi in moških, njihovih domnevnih rešiteljev, ki samo poslabšajo njihovo nelagodno situacijo? Ženske so, kot vemo, v tej državi prej kot ne drugorazredne državljanke.

Kot nasploh velja za zatirane skulptine, se pridobitev ne *podeljuje*, ampak doseže, in tako je pogled na letalsko pilotko koristen poduk za moške, in sicer v smislu: "To sem dosegla brez vas, in vi kar ne morete začeti verjeti, kako težko je bilo. Mislíte, da bi uspelo tudi *vam*?"

Mladeničem iz občinstva, ki niso imeli koristi od oboroženega Jamesa Bonda ali Hughja Hefnerja v halji, pa ponujam naslednja spoznanja.

Naš zahodni svet se spreminja v primitivnejšo, učinkovitejšo družbo. Ko se bo ta primitivnejša družba zakoreninila, boste vi ali vaši potomci vedeli, kako dobro shajati z ženskami in pri tem spoštovati tradicijo, vero in nasvete svojega strica. Medtem pa: 1) bodite direktni, 2) zapomnite si, da se ženske, ker so pametnejše od moških, odzivajo na spoštljivost in prijaznost, 3) če bi radi vedeli, v kakšno ženo se bo razvilo vaše deklet, jo opazujte pri očetu in materi, 4) kar pa se tiče tega, kdo bo prvi izstopil iz dvigala – tu vam ne morem pomagati.

Prevedla Breda Biščak